

“METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS LYDERIS”

ALGIRDAS KEBLAS

Sveikatos rizikos veiksnių vertinimo skyriaus vedėjo pavaduotojas

Nominanto vardas, pavardė, pareigos

NACIONALINĖ VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS LABORATORIJA

Atstovaujamos įstaigos pavadinimas

<i>Veiklos (temos) pavadinimas</i>	Kvapų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ir valdymo modelio parengimas ir praktinis įgyvendinimas
<i>Įžanga.</i> Trumpai aprašomas veiklos naujumas ir aktualumas.	Nepageidaujami kvapai neigiamai veikia visuomenės sveikatą sukeldami žmonėms pykinimus, vėmimus, virškinimo sutrikimus, galvos skausmus, nemigą, depresijas ir aštrindami kitų ligų simptomus (pavyzdžiui, astmos) ir t. t. Kiekvienais metais Lietuvoje vis daugėja visuomenės nusiskundimų dėl ūkinių veiklų vykdytojų, skleidžiančių kvapus. Dažniausiai piktinamasi dėl gyvulininkystės, gamybos ir sandėliavimo, atliekų ir nuotekų tvarkymo ūkinių bei maisto tvarkymo subjektų. Problemos mastas yra labai didelis, kadangi vien Lietuvoje yra apie 3000 ūkio subjektų, kurie galimai gali kelti pavojų gyventojų sveikatai skleidžiant kvapus į aplinką, kadangi jiems yra išduoti Taršos ar Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, be to yra daug veiklų neturinčių minėtų leidimų, kurių skaičius tiksliai nežinomas. Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (toliau – NVSPL) matydama, kad Lietuvoje žmonės kenčiantys nuo nepageidaujamo kvapų poveikio sveikatai neturi kur kreiptis, ėmėsi kurti kvapų vertinimo sistemą Lietuvoje.
<i>Tikslas.</i> Rašomas trumpai, gali būti pateikiami ir uždaviniai.	Tikslas – remiantis pasauliniais moksliniais laimėjimais, sukurti pilnai praktikoje funkcionuojančią kvapų vertinimo sistemą, kuri būtų taikoma visoje Lietuvoje: Uždaviniai: 1) įkurti ir akredituoti Kvapų tyrimų laboratoriją; 2) atlikti kvapo koncentracijos vertinimus (sklaidos modeliavimus) ir teikti vertinimo ataskaitas; 3) parengti metodines rekomendacijas visuomenės sveikatos specialistams ir kitiems suinteresuotiems asmenimis, dirbantiems kvapų vertinimo srityje; 4) kurti ir tobulinti kvapų vertinimo ir valdymo teisinę bazę.
<i>Priemonės.</i> Trumpai aprašomos veiklos priemonės (programos, projektai ar kt. sprendimai)	A. Keblas siekdamas pasiekti išsikeltą tikslą ir įgyvendinti numatytus uždavinius atliko: 1) kartu su kolegomis iš Vokietijos įdiegė naujausią kvapų matavimų, mėginių paėmimo ir kitą būtiną įrangą Kvapų tyrimų laboratorijoje ir paruošė ją darbui. Atliko testinius matavimus. Be to pasiremdamas Vokietijos specialistų patirtimi, sukūrė ir sėkmingai įdiegė bandomąją kvapų vertintojų („nosių“) atrankos metodiką. 2) paruošta visa būtina kokybės vadybos dokumentacija, būtina laboratoriniams tyrimams atlikti, surasti tinkami kvapų vertintojai („nosys“) ir dalyvauta tarptautiniuose palyginamuosiuose tyrimuose bei gauti teigiami palyginamųjų tyrimų rezultatai, įrodantys, kad atliekami tyrimai reprezentatyvūs ir patikimi. A. Keblas atliko visus būtinus darbus kuriant sistemą kvapų tyrimų kokybei užtikrinti. Kaip rezultatas šių darbų, kvapų tyrimų laboratorijai išduotas Vokietijos nacionalinės akreditavimo tarnybos, o vėliau ir Lietuvos Nacionalinio akreditacijos biuro akreditacijos pažymėjimas, įrodantis atliekamų tyrimų aukščiausią kokybę. 3) su dėstytojų iš <i>Cambridge Environmental Research Consultants</i> pagalba įsisavintos kvapo sklaidos modeliavimo programinės įrangos ADMS-Urban darbo subtilybės bei po papildomų mokymų pradėta dirbti su geografinė informacinė sistema ArcGIS, kuri būtina duomenų sklaidos modeliavimo vizualizavimui ir

	išsamios duomenų analizės atlikti. A. Keblas įsisavinęs naujausius kvapų vertinimo metodus pirmasis Lietuvoje pradėjo atlikti kvapo sklaidos modeliavimus bei teikti kvapų vertinimo ataskaitas kontroliuojančioms institucijoms. 4) vadovavo ir pats buvo vienas iš rengėjų metodinių rekomendacijų „Stacionarių taršos šaltinių skleidžiamų kvapų vertinimo ir valdymo modelis“. 5) yra nuolatinis Sveikatos apsaugos ministerijos ir Aplinkos ministerijos darbo grupių, skirtų kurti ir tobulinti oro taršos ir kvapų vertinimo ir valdymo teisinę bazę Lietuvoje, narys.
<i>Rezultatai.</i> Pateikiami svarbiausi veiklos rezultatai, lentelės ir paveikslai nenaudojami.	Lietuvoje vis opėjant kvapų problematikai, NVSPL įsteigta, naujausia pasaulyje esančia įranga aprūpinta Kvapų tyrimų laboratorija. Šiai Kvapų tyrimų laboratorijai vienintelei Lietuvoje išduotas akreditacijos pažymėjimas, įrodantis atliekamų kvapo tyrimų aukščiausią kokybę ir atitikimą Europos standartams ir Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams. Lietuvoje įkūrus Kvapų tyrimų laboratorijai ir taip sudarius sąlygas atlikti kvapo koncentracijos tyrimus dinaminės olfaktometrijos metodu, NVSPL įsteigtas ir Sveikatos rizikos veiksnių vertinimo skyrius, kuris naudodamas Kvapų tyrimų laboratorijos atliktų tyrimų rezultatus atlieka kvapo vertinimus, t. y. kvapo sklaidos modeliavimus ir vertinimo ataskaitų rengimą. Tinkamai ir kokybiškai atlikti visi kvapų vertinimo etapai leidžia visuomenei suprasti, ar jų gyvenamojoje aplinkoje jaučiamas kvapas gali kenkti jų sveikatai, o jei gali, tai kaip tą poveikį sumažinti ar išvis pašalinti. A. Keblas dirbdamas tiek Kvapų tyrimų laboratorijoje, tiek Sveikatos rizikos veiksnių vertinimo skyriuje, asmeniškai prisidėdavo prie kiekvieno kvapų vertinimo etapo atlikdamas: laboratorijos darbo ir tyrimų kokybės užtikrinimą, tyrimų planų sudarymą, tyrimus, kvapo sklaidos modeliavimus, kvapo vertinimo ataskaitų rengimą, bei prisidėdamas prie NVSPL, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos, visuomenės sveikatos biurų ir kitų įstaigų darbuotojų mokymų (kvalifikacijos kėlimo) bei teisinės bazės tobulinimo ir t. t.
<i>Išvados.</i> Pateikiamos pagrindinės apibendrinančios išvados ir/arba praktinės rekomendacijos.	Remiantis pasauliniais moksliniais laimėjimais, Lietuvoje sukurta pilnai praktikoje funkcionuojanti kvapų vertinimo ir valdymo sistema, leidžianti visuomenės grupėms, įtariamoms, kad jos nariai galimai patiria kvapų neigiamą poveikį sveikatai, kreiptis į atitinkamas valstybės institucijas ir gauti atsakymus (kvapo koncentracijos tyrimų rezultatus, kvapo sklaidos modeliavimo rezultatus) apie juos veikiančių kvapų poveikį jų sveikatai bei sprendimus tokiam poveikiui mažinti ar išvis pašalinti (teisinės poveikio priemonės teršėjui), o kontroliuojančioms institucijoms turėti įrankį, kuriuo remiantis galėtų taikyti atitinkamas poveikio priemones teršėjams. Esančios kvapų vertinimo ir valdymo teisinės bazės atsiradimas ir tobulinimas Lietuvoje skatina ūkio subjektus iš anksto imtis kvapų mažinimo priemonių diegimo jų veikloje, taip užkertant kelią visuomenės sveikatos problemų dėl kvapų aplinkoje atsiradimui.

Direktorius
Vytautas Vidmantas Zimnickas

Įstaigos vadovas (vardas, pavardė)

Giedrė Januškaitė

*Darbuotojų atstovo (vardas, pavardė)

*Pagal Darbo kodekso 165 str. Darbuotojų atstovais laikomi profesinė sąjunga, darbo taryba ar darbuotojų patikėtinis.

Teikimo data: 2019-09-27

[Signature]
parašas

[Signature]
parašas